

False Financial Statements: The Case of Greek Businesses

Moisiadou Eleni

Department of Business Administration
TEI of Serres
mois@teiser.gr

Dr. Pantelidis Panagiotis

Assistant Professor
Department of Business Administration
TEI of Serres
pan@teiser.gr

Dr. Drogalas George

Adjunct Professor
Department of Business Administration
TEI of Serres
georgedrogalas@yahoo.gr

Nikiforidis Theodosios

Department of Business Administration
TEI of Serres
sakisnikiforidis75@gmail.com

Abstract

Within competitive business environment, governments are often faced with the "risk of fraud" via the falsified financial statements. In this light, it is important to create mechanisms to reduce as much as possible the phenomenon of falsified financial statements. Despite the aforementioned perspectives, few research efforts use empirical data. In this context the aim of the present paper is to quote an integrated framework, (based on empirical data) that deal with the broad categories of fraudulent financial statements of Greek companies. The results of this empirical research illuminate the main reasons for falsified financial statements by sector. Therefore it is important specificd measures to be taken to drastically reduce false financial statements.

Keywords: external audit, auditing, accounting, accounting fraud, financial statements.

JEL classifications: M40, M41, M10.

Η Παραποίηση των Οικονομικών Καταστάσεων από τις Ελληνικές Επιχειρήσεις

Μωυσιάδου Ελένη

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
TEI Σερρών
mois@teiser.gr

Δρ. Παντελίδης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
TEI Σερρών

pan@teiser.gr

Δρ. Δρογαλάς Γεώργιος
Επιστημονικός Συνεργάτης

Τμήμα Διοίκησης
ΤΕΙ Σερρών

georgedrogalas@yahoo.gr

Νικηφορίδης Θεοδόσιος

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
ΤΕΙ Σερρών

sakisnikiforidis75@gmail.com

Περίληψη

Στο σημερινό άκρως ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, οι κυβερνήσεις έρχονται αντιμέτωποι συχνότερα με τον «κίνδυνο της απάτης» μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των οικονομικών οργανισμών. Υπό αυτό το πρίσμα, καθίσταται ως επιτακτική, η ανάγκη ύπαρξης μηχανισμών ενδεδειγμένου ελέγχου με σκοπό την όσο το δυνατόν ελάττωση του φαινομένου της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Παρά όμως την εξάπλωση με γεωμετρική πρόοδο, της ανωτέρω νοσηρής πραγματικότητας, ελάχιστες ερευνητικές προσπάθειες χρησιμοποιούν και διαθέτουν εμπειρικά δεδομένα αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα. Σε αυτά τα πλαίσια σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η παράθεση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου, βασισμένου σε εμπειρικά δεδομένα αναφορικά με τις γενικές κατηγορίες παραβάσεων και την συχνότητα εμφάνισής τους στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας φανερώνουν τις βασικές αιτίες ύπαρξης συγκεκριμένων παραβάσεων ανά κλάδο δραστηριότητας και συνεπώς επιβάλλουν την λήψη καθορισμένων μέτρων για τη δραστική μείωσή τους.

Λέξεις-Κλειδιά: εξωτερικός έλεγχος, ελεγκτική, λογιστική, λογιστική απάτη, οικονομικές καταστάσεις.

JEL classifications: M40, M41, M10.

Εισαγωγή

Ο μεγάλος ανταγωνισμός σε συνδυασμό με τις πιέσεις που υφίστανται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων για επίτευξη όλο και πιο ανέφικτων στόχων, ωθεί στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων (Firth *et al.*, 2011). Ακολουθώντας την ανωτέρω προσέγγιση, τα μεγάλα σκάνδαλα που έχουν εμφανιστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην παγκόσμια οικονομία, εμφανίζουν ως βασική τους αιτία, την παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (Baralexis, 2004; Gaganis and Zorounidis, 2008).

Ταυτόχρονα, σήμερα, (περισσότερο από κάθε άλλη φορά) ο εξωτερικός ελεγκτής των οικονομικών οργανισμών έχει την ευθύνη για την αποκάλυψη της λογιστικής απάτης και ιδιαίτερα των θεμάτων που αφορούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων (Carcello and Nagy, 2004; Carcello and Nagy, 2004; Tsaklaganos, 2005; Papadatou, 2005).

Παρά όμως την βαρύνουσα σημασία του ελέγχου στον περιορισμό της λογιστικής απάτης (Pantelidis *et al.*, 2011), εκτός από σπασμωδικές, μέχρι σήμερα δεν έχει ερευνητικές προσεγγίσεις, δεν έχει διενεργηθεί εμπειρική έρευνα, η οποία να αποτυπώνει τις βασικές κατηγορίες

παρατυπιών στις οικονομικές καταστάσεις. Υπό το πρίσμα της ανωτέρω προσέγγισης, σκοπός του παρόντος άρθρου είναι αφενός η θεωρητική αποτύπωση του εννοιολογικού πλαισίου της λογιστικής απάτης, αφετέρου η αποτύπωση μέσω εμπειρικών δεδομένων των βασικών κατηγοριών λογιστικής απάτης. Με γνώμονα την εκπλήρωση του ανωτέρω αναφερόμενου σκοπού, το παρόν άρθρο αποτελείται από πέντε ενότητες. Στην εισαγωγή εξετάζεται η σημασία του εξωτερικού ελέγχου για την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, η έλλειψη διενέργειας εμπειρικών ερευνών στο εν λόγω θέμα και ο σκοπός του παρόντος άρθρου. Στην συνέχεια παρατίθεται η εννοιολογική οριοθέτηση της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Μάλιστα με γνώμονα την ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος παρουσιάζονται τρεις σημαντικές έρευνες αναφορικά με την λογιστική απάτη (ενότητα τρία). Η μεθοδολογία της εμπειρικής έρευνας αναλύεται στην ενότητα τέσσερα, ενώ η ενότητα πέντε παρουσιάζει τα βασικότερα συμπεράσματα της εμπειρικής έρευνας. Το άρθρο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των περιορισμών και των προτάσεων για μελλοντική έρευνα.

Εννοιολογική Οριοθέτηση

Με γνώμονα την πληρέστερη κατανόηση του σκοπού και των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, αρχικά επιχειρείται η εννοιολογική αποσαφήνιση της έννοιας της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.

Πιο συγκεκριμένα, στις ΗΠΑ ο αντίστοιχος όρος αναφέρεται στην απάτη (fraud) που πραγματοποιείται μέσω της σκόπιμης αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την πραγμάτωση των παραποιήσεων, είναι διάφορες μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο δημιουργική ή επινοητική λογιστική (creative accounting). Αντίστοιχοι όροι που εστιάζουν κυρίως στη μεταβολή των αποτελεσμάτων χρήσης, είναι η εξομάλυνσή τους μέσω εσφαλμένων λογιστικών καταχωρίσεων (income smoothing), η ωραιοποίησή τους και η διαχείρισή τους (managing earnings) (Spathis, 2002).

Στο ίδιο πνεύμα το Merriam Webster Unabridged (2002), αναφέρει ότι παραποίηση λογιστικών καταστάσεων αποτελεί «η εσκεμμένη αλλοίωση της πραγματικότητας όταν παρασύρεται κάποιος να συμμετέχει σε κάτι που του δίνει ανταλλάγματα αξίας ή να παραιτηθεί από νόμιμο δικαίωμα».

Δυο χρόνια αργότερα το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA, 2004), αποδίδει στο πρότυπο SAS 99 την ερμηνεία του όρου «απάτη», ως την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων μέσα από τη σκόπιμη παράβλεψη λογαριασμών ή παραποίηση αυτών.

Σύμφωνα με το αναμορφωμένο Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240, που αναφέρεται σε παραποιήσεις και λάθη που εντοπίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, ο όρος παραποίηση αναφέρεται σε εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους που έχουν ως αποτέλεσμα την ψεύτικη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων

Στην Ελλάδα, ο Spathis (2002) αναφέρει την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων ως τον σκόπιμο χειρισμό (manipulation) στοιχείων των καταστάσεων αυτών, όπως υπερτίμηση στοιχείων ενεργητικού, πωλήσεων και κερδών ή υποτίμηση των υποχρεώσεων, εξόδων ή ζημιών με σκοπό να επιτευχθεί το επιθυμητό ύψος τους, με αποτέλεσμα τη σημαντική αλλοίωση της εικόνας των οικονομικών καταστάσεων.

Από όλα τα παραπάνω μπορεί να λεχθεί ότι ο όρος (λογιστική) απάτη (fraud) αναφέρεται: (α) Στον χειρισμό, τη νόθευση ή την αλλοίωση των

καταχωρίσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων. (β) Στη μη σωστή παρουσίαση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης. (γ) Στην απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς των επιπτώσεων των παραπάνω καταχωρίσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων. (δ) Στην καταχώριση συναλλαγών χωρίς ουσία (εικονικές συναλλαγές) (ε) Στην κακή εφαρμογή των αρχών και προτύπων της λογιστικής (Spathis *et al.*, 2002; Rezaee, 2005; Rezaee and Riley, 2009).

Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Ειδικότερα ύστερα από μια εκτενή ανάλυση της ελληνικής και διεθνούς αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας, σημαντικός αριθμός ερευνητών έχει ασχοληθεί με την λογιστική απάτη και την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων σε θεωρητικό πλαίσιο. Σε αντίθεση λίγες έρευνες έχουν εντυπώσει σε κατηγοριοποίηση των μορφών οικονομικής απάτης μέσω παρουσίασης εμπειρικών δεδομένων. Ενδεικτικά λοιπόν, αναφέρονται τρεις από τις πλέον αξιόλογες ερευνητικές προσεγγίσεις που χρησιμοποίησαν εμπειρικά δεδομένα.

Ο Schilit (2002) ασχολήθηκε διεξοδικά με το θέμα της λογιστικής απάτης και τις τεχνικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Στα βασικά συμπεράσματα της έρευνας του αναφέρει έρευνα της C.F.R.A. στην οποία προσδιορίζονται τριάντα «κατεργαριές»-τεχνικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων, ομαδοποιημένες σε επτά κατηγορίες, τις οποίες χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις με σκοπό να παραπλανήσουν τους επενδυτές και κάθε ενδιαφερόμενο.

Πιο πρόσφατα στην Ελλάδα, ο Kazantzis (2006) ερευνά τις πιο συνήθεις μορφές απάτης των οικονομικών καταστάσεων. Στα συμπεράσματα της εμπειρικής του έρευνας αρχικά κατηγοριοποιεί τις παραποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων και στην συνέχεια παρουσιάζει παραδείγματα για κάθε κατηγορία. Πιο συγκεκριμένα για την «Παραποίηση, νόθευση ή αλλοίωση στοιχείων ή παραστατικών» παρουσιάζει ως παραδείγματα την αλλαγή της ημερομηνίας των τιμολογίων αγορών, την αλλαγή ημερομηνιών στα δελτία αποστολής, την αλλαγή των ποσών στα τιμολόγια δαπανών, την προσθήκη ανειλικρινών δελτίων απογραφής εμπορευμάτων και την δημιουργία εικονικών τιμολογίων πωλήσεων ή δαπανών. Στα ίδια πλαίσια για την «Συγκάλυψη ή παράλειψη απεικόνισης των επιπτώσεων των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν στα παραστατικά και στα βιβλία της επιχείρησης» παρουσιάζει ως παραδείγματα την παράλειψη καταχώρησης των τιμολογίων, την δημιουργία φανταστικών πελατών, την παγιοποίηση εξόδων πρώτης εγκατάστασης και την δημιουργία ανεπαρκών προβλέψεων. Τέλος για την «Παράλειψη αποκάλυψης σημαντικών πληροφοριών», παρουσιάζει ως παραδείγματα την απόκρυψη της απομείωσης της αξίας ορισμένων περιουσιακών στοιχείων, την απόκρυψη εκκρεμών οικονομικών διεκδικήσεων από τρίτους και τέλος την παράλειψη αναφοράς μιας μεταβολής στη λογιστική πολιτική της επιχείρησης.

Ένα χρόνο αργότερα, πάλι στην Ελλάδα ο Zorounidis (2007) ασχολήθηκε με παρεμφερές αντικείμενο. Ειδικότερα, βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν η ομαδοποίηση των τεχνικών παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων σε τρεις βασικές κατηγορίες: αλλαγή λογιστικής μεθόδου, μεταβολή των στοιχείων κοστολόγησης και παραβίαση της αρχής της αυτοτέλειας των χρήσεων.

Μεθοδολογία Έρευνας

Στα πλαίσια μιας προσπάθειας εμπειρικής προσέγγισης του φαινομένου της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων από τις ελληνικές

επιχειρήσεις, δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με τις συνηθέστερες μορφές «δημιουργικής λογιστικής». Το εν λόγω ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από ορκωτούς ελεγκτές για τις εταιρικές χρήσεις από το 2005 έως το 2010, για εταιρίες οι οποίες είτε είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών (άρα εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα), είτε όχι.

Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από: i) 9 γενικές κατηγορίες τεχνικών παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων και 64 επί μέρους, που κατά την γνώμη των ερευνητών περιλαμβάνουν τις σημαντικότερες μορφές παραποίησης, και ii) 9 κλάδους επιχειρήσεων που σύμφωνα με τον Σπάθη (2002) θεωρούνται «υψηλού κινδύνου». Αξίζει να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου δόθηκαν ανώνυμα, αφού υπήρχε κίνδυνος για την διασφάλιση του απόρρητου των απαντήσεων.

Αποτελέσματα Εμπειρικής Έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 373 επιχειρήσεις, στις οποίες εντοπίστηκαν από τους ορκωτούς ελεγκτές για το χρονικό διάστημα της έρευνας, 1.309 παραποιήσεις ή αποκρύψεις στοιχείων. Οι εν λόγω παραποιήσεις εκφράστηκαν είτε ως «γνώμη προς διερεύνηση», είτε ως «γνώμη με επιφύλαξη», είτε σε σπάνιες περιπτώσεις και μόνο στην χρήση 2010 ως «άρνηση γνώμης» στις Εκθέσεις Ελέγχων των ορκωτών ελεγκτών. Με γνώμονα την πληρέστερη κατανόηση των αποτελεσμάτων, οι ανωτέρω παραβάσεις κατηγοριοποιήθηκαν στις παρακάτω εννέα κατηγορίες, οι οποίες παρατίθεται στον ακόλουθο Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Βασικές Κατηγορίες Παραβάσεων

Κατηγορίες Παραβάσεων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Προβλέψεις	438	33,46
Εξοδα	223	17,04
Αποσβέσεις Παγίων	176	13,45
Εσοδα	132	10,08
Λογαριασμοί που εμφανίζονται στο Ενεργητικό, ενώ έπρεπε να βαρύνουν τα Α.Χ.	128	9,78
Αποθέματα	61	4,66
Πραγματική αξία συμμετοχών σε επιχειρήσεις-χρεόγραφα	29	2,22
Κόστος Παραγωγής	10	0,76
Λοιπές Παραβάσεις	112	8,56
ΣΥΝΟΛΟ	1.309	100,00

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1, η πιο συνηθισμένη μορφή παράβασης είναι οι Προβλέψεις, αφού στην εν λόγω κατηγορία εμφανίζεται το 1/3 των παραβάσεων, δηλαδή το 33,46%. Αναλυτικά οι παραποιήσεις για κάθε κλάδο παρατίθεται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Προβλέσεων ανά Κλάδο

Προβλέψεις	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	161	36,76
Εμπορικές Επιχειρήσεις	134	30,59
Κλάδος Τραπεζών	2	0,46
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	40	9,13
Κλάδος Υγείας	5	1,14
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	4	0,91
Εταιρείες Υπηρεσιών	78	17,81

Άλλες	14	3,20
ΣΥΝΟΛΟ	438	100,00

Από τις 438 παραβάσεις που καταγράφηκαν, τα μεγαλύτερα ποσοστά παρουσιάζονται στον κλάδο της Μεταποίησης (36,76%) και στις Εμπορικές επιχειρήσεις (30,59%). Μικρά ποσοστά εμφανίστηκαν και στους άλλους κλάδους εκτός από αυτόν των πετρελαιοειδών και των εταιριών παροχής υπηρεσιών. Οι περισσότερες παραβάσεις εντοπίστηκαν:

- στις προβλέψεις για οφειλόμενους φόρους ή προσαυξήσεις ανέλεγκτων φορολογικά χρήσεων, ειδικά για τις χρονιές 2005 έως 2008 (156),
- στις προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία τους (149)
- στις προβλέψεις για επισφάλειες και επίδικες υποθέσεις (κυρίως στις εταιρείες Υπηρεσιών και Υγείας),
- και τέλος για διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές και απαιτήσεις και για ενδεχόμενες απώλειες από επίδικες φορολογικές απαιτήσεις του Δημοσίου (111).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το υψηλό ποσοστό παραβάσεων για τους λογαριασμούς των προβλέψεων οφείλεται αφενός στην επιρροή των «προβλέψεων για κινδύνους εκμετάλλευσης» στην Γενική Εκμετάλλευση, αφετέρου στην επίδραση των «προβλέψεων για έκτακτους κινδύνους», στο «Αποτέλεσμα Χρήσης». Ήτοι, η παράληψη σχηματισμού προβλέψεων έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των αποτελεσμάτων της Γενικής Εκμετάλλευσης και φυσικά την θετική επίδραση στα κέρδη ή την μείωση των ζημιών, καθώς και την ωραιοποίηση των δεικτών που σχετίζονται με τα περιθώρια κέρδους.

Εξίσου σημαντικό ποσοστό των παραβάσεων (17,04%) εντοπίστηκε από τους ορκωτούς ελεγκτές στους λογαριασμούς των «Εξόδων». Αναλυτικά ανά κλάδο τα αποτελέσματα, παρατίθενται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Εξόδων ανά Κλάδο

Εξοδα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	94	42,15
Εμπορικές Επιχειρήσεις	54	24,22
Κλάδος Τραπεζών	1	0,45
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	46	20,63
Κλάδος Υγείας	1	0,45
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	22	9,87
Άλλες	5	2,24
ΣΥΝΟΛΟ	223	100,00

Όπως φαίνεται ο μεγαλύτερος αριθμός παραβάσεων πραγματοποιήθηκε στον κλάδο της Μεταποίησης (42,15%). Σημαντικά εξίσου ποσοστά αναφέρονται από τις Εμπορικές (24,22%) και τις Κατασκευαστικές (20,63%). Ειδικότερα από το σύνολο των παραβάσεων που παρατηρήθηκαν στα έξοδα, οι 56 επιφέρουν αύξηση των εξόδων, κυρίως μέσω των υπερτιμολογήσεων που εμφανίζονται στις Κατασκευαστικές, και οι 167 μείωση. Από αυτές

65 αφορούν την κεφαλαιοποίηση οργανικών λειτουργικών εξόδων, 37 Χρηματοοικονομικά έξοδα που παγιοποιούνται και 39 αναβολή λογιστικοποίησης υποχρεώσεων. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι στα έξοδα (όπως και στα έσοδα) παρατηρείται η προσπάθεια μείωσης ή μετάθεσης των εξόδων σε μεταγενέστερη χρήση ώστε να επιτευχθεί αύξηση των κερδών και συνεπώς θετική επιρροή των αριθμοδεικτών. Βέβαια ακόμη και η αντίθετη περίπτωση της εικονικής αύξησης των εξόδων, από την μία πλευρά θα επηρέαζε ασφαλώς αρνητικά τους αριθμοδείκτες, από την άλλη πλευρά όμως θα οδηγούσε σε μείωση των κερδών και συνεπώς σε μείωση της φορολογίας.

Ιδιαίτερα μνεία σχετικά με τις παραβάσεις των εξόδων αξίζουν οι παραβάσεις στους λογαριασμούς των αποσβέσεων. Μάλιστα, τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό παραβάσεων της τάξης του 13,45% αφορά τις αποσβέσεις των παγίων (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Αποσβέσεων ανά Κλάδο

Αποσβέσεις Παγίων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	99	56,25
Εμπορικές Επιχειρήσεις	42	23,86
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	21	11,93
Κλάδος Υγείας	3	1,70
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	11	6,25
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	176	100,00

Πάνω από τις μισές παραβάσεις που σχετίζονται με τις αποσβέσεις εμφανίζονται στον κλάδο της Μεταποίησης (56,25%). Μάλιστα, οι 176 παραβάσεις που έχουν καταγραφεί κατανέμονται σε όλους τους τύπους παραποιήσεων εκτός από την περίπτωση της χρησιμοποίησης άλλοτε της τιμής κτήσης και άλλοτε της αναπροσαρμοσμένης αξίας των εγκαταστάσεων για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, στην οποία δεν καταγράφηκαν παραβάσεις. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι οι αποσβέσεις παγίων αποτελούν προσδιοριστικό παράγοντα των Αποτελεσμάτων Χρήσης, ειδικά για επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου. Είναι «λογιστικά» και όχι πραγματικά έξοδα, που μειώνουν τα κέρδη της χρήσης, επομένως και την φορολογία, και παραμένουν στην επιχείρηση με τη μορφή αποθεματικών. Άρα η χρησιμοποίηση μειωμένων συντελεστών ή ο μη υπολογισμός αποσβέσεων οδηγεί σε αύξηση των Αποτελεσμάτων Χρήσης και της καθαρής θέσης και το αντίθετο. Εκτός όμως από τα Αποτελέσματα Χρήσης που επηρεάζονται, μεταβάλλεται και η αξία των Παγίων του Ενεργητικού καθώς παραλείπονται οι αντίθετοι λογαριασμοί των αποσβεσμένων παγίων, εμφανίζοντας έτσι μια αλλοιωμένη εικόνα των Ενεργητικών στοιχείων, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σε χρηματοοικονομικούς δείκτες απόδοση επενδυμένων κεφαλαίων.

Σε συνέχεια των παραπάνω, 10,08% των παραβάσεων που εντοπίστηκαν από τους ελεγκτές, αφορούν την κατηγορία των **εσόδων** (Πίνακας 5).

Πίνακας 5: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Εσόδων ανά Κλάδο

Εσοδα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	45	34,09
Εμπορικές Επιχειρήσεις	35	26,52
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	31	23,48
Κλάδος Υγείας	4	3,03
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	15	11,36
Άλλες	2	1,52
ΣΥΝΟΛΟ	132	100,00

Από τις παραβάσεις το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει ο κλάδος της Μεταποίησης (34,09%). Σημαντικά εξίσου ποσοστά αναφέρονται τόσο στις Εμπορικές επιχειρήσεις (26,52%), όσο και στις Κατασκευαστικές (23,48%). Επιμέρους συμπεράσματα της έρευνας ήταν:

- η συντριπτική πλειοψηφία (94) αφορά την «αναγνώριση εσόδων πολύ σύντομα ή αμφισβητήσιμης ποιότητας» με κυρίαρχη την αναγνώριση εσόδων από υπηρεσίες που δεν έχουν ολοκληρωθεί (πάνω από τις μισές στον κλάδο των Κατασκευαστικών και ακολουθούν οι Εταιρείες Υπηρεσιών).
- 26 παραβάσεις αφορούν «πωλήσεις ή αγορές από θυγατρικές εταιρίες» (κυρίως στις Εμπορικές επιχειρήσεις και στον κλάδο της Μεταποίησης),
- 11 παραβάσεις αφορούν «παράλειψη απεικόνισης μερισμάτων από Συμμετοχές» στην χρήση που αφορούν, ενώ
- σημαντικές παραβάσεις είναι η «αύξηση των κερδών με την πώληση υποτιμημένων περιουσιακών στοιχείων» και η «απόκρυψη εσόδων λίγο προτού κλείσει μια συμφωνία εξαγοράς ή συγχώνευσης», (στον κλάδο της Μεταποίησης, των Εμπορικών επιχειρήσεων και των Κατασκευαστικών εταιριών).
- δεν σημειώθηκαν παραβάσεις που να αφορούν την «καταχώρηση εσόδων σε ανταλλακτική συναλλαγή» και την «καταχώρηση εσόδων χωρίς αποφορολόγηση».

Όπως ελέχθη, η προσπάθεια διόγκωσης των πωλήσεων και γενικότερα των εσόδων από μια επιχείρηση αποσκοπεί στην παρουσίαση αυξημένων κερδών στις οικονομικές της καταστάσεις και κατ' επέκταση σε ωραιοποίηση των αριθμοδεικτών που συνδέονται με αυτές.

Μία άλλη κατηγορία παραβάσεων είναι η παραποίηση των λογαριασμών που εμφανίζονται στο Ενεργητικό, ενώ έπρεπε να βαρύνουν τα Αποτελέσματα Χρήσης. Τα αποτελέσματα ανά κλάδο εμφανίζονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6: Παραβάσεις σε λογαριασμούς του Ενεργητικού ανά Κλάδο

Λογαριασμοί των Α.Χ. στο Ενεργητικό	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	59	46,09
Εμπορικές Επιχειρήσεις	17	13,28
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	25	19,53

Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	14	10,94
Άλλες	13	10,16
ΣΥΝΟΛΟ	128	100,00

Από το σύνολο των 128 παραβάσεων (9,78%), το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στον κλάδο της Μεταποίησης (46,09%). Επιμέρους συμπεράσματα ήταν:

- οι 37 παραβάσεις εντοπίστηκαν στους «Χρεώστες-Πελάτες», των οποίων τα υπόλοιπα δεν κινούνται για πολύ καιρό. Η παράληψη αυτή προκαλεί αλλοίωση των συμπερασμάτων που λαμβάνονται από τους δείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Φερεγγυότητας αλλά κυρίως στους δείκτες ρευστότητας.
- 26 παραβάσεις αφορούν κακή χρέωση του λογαριασμού Ελληνικό Δημόσιο,
- 22 παραβάσεις αφορούν τις Δαπάνες επόμενης χρήσης και
- 21 παραβάσεις αφορούν τα Πάγια, εκ των οποίων οι 3 καταχωρήθηκαν λανθασμένα ως έξοδο ενώ ήταν Βελτιώσεις και Προσθήκες Παγίων.

Με τους παραπάνω τρόπους, οι επιχειρήσεις εμφανίζουν τους λογαριασμούς στο ενεργητικό και όχι στα Αποτελέσματα Χρήσης, οπότε τα κέρδη τους παρουσιάζονται υψηλότερα και ο Ισολογισμός τους με μία πιο ωραιοποιημένη μορφή. Επίσης επηρεάζονται θετικά οι δείκτες Περιθωρίου Κέρδους και Ρευστότητα, όχι όμως και ο δείκτης Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων.

Χαμηλό ποσοστό παραβάσεων (4,66%), αλλά όχι αμελητέο παρατηρήθηκε στους λογαριασμούς των «Αποθεμάτων» (Πίνακας 7).

Πίνακας 7: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Αποθεμάτων ανά Κλάδο

Αποθέματα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	34	55,74
Εμπορικές Επιχειρήσεις	16	26,23
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	11	18,03
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	61	100,00

Οι παραβάσεις εμφανίζονται σε τρεις μόνο κλάδους: κυρίως στην Μεταποίηση (55,74%), στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (26,23%) και τις Κατασκευαστικές Εταιρείες (18,03%). Οι πιο συνηθισμένες μορφές παράβασης είναι οι:

- η υπερτιμημένη τιμή μονάδας,
- η απεικόνιση απαξιωμένων υλικών και παράλειψη διαγραφής τους και
- με μικρότερη συχνότητα η αλλαγή της μεθόδου απογραφής.

Οι εν λόγω παραβάσεις έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της αξίας των αποθεμάτων, που οδηγεί σε μείωση του κόστους παραχθέντων ή πωληθέντων και κατά συνέπεια σε αύξηση του μικτού κέρδους. Μια τέτοια ωραιοποίηση

των αποτελεσμάτων επηρεάζει θετικά όχι μόνο τους δείκτες που σχετίζονται με τα περιθώρια κέρδους και την απόδοση επενδυμένων κεφαλαίων, αλλά και δείκτες γενικής ρευστότητας που θεωρούνται από τους αναλυτές ιδιαίτερα σημαντικοί.

Παράβαση με χαμηλά ποσοστά συχνότητας εμφάνισης (2,22%) είναι η μη πραγματική απεικόνιση της αξίας των «Συμμετοχών και Χρεογράφων». Τα αποτελέσματα ανά κλάδο παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα 8.

Πίνακας 8: Παραβάσεις για τις Συμμετοχές και τα Χρεόγραφα ανά Κλάδο

Πραγματική αξία Συμμετοχών και Χρεογράφων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	22	75,86
Εμπορικές Επιχειρήσεις	4	13,79
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	1	3,45
Κατασκευαστικές Εταιρείες	0	0,00
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	2	6,90
ΣΥΝΟΛΟ	29	100,00

Οι εν λόγω παραβάσεις εμφανίζονται κυρίως στον κλάδο της Μεταποίησης με ποσοστό 75,86% και στις Εμπορικές επιχειρήσεις με ποσοστό 13,79%. Από τις ανωτέρω αναφερόμενες παραβάσεις εκτός από τα Αποτελέσματα Χρήσης που επηρεάζονται είτε θετικά είτε αρνητικά, πολύ σημαντική μεταβολή πραγματοποιείται και στον δείκτη ρευστότητας.

Πολύ χαμηλό ποσοστό (0,76%) παραποιήσεων παρατηρήθηκε σε λογαριασμούς που αφορούν το Κόστος Παραγωγής (Πίνακας 9).

Πίνακας 9: Παραβάσεις αναφορικά με το Κόστος Παραγωγής ανά Κλάδο

Κόστος Παραγωγής	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	8	80,00
Εμπορικές Επιχειρήσεις	2	20,00
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	0	0,00
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	10	100,00

Ειδικότερα, οι παραβάσεις κατανέμονται στον κλάδο της Μεταποίησης (80,00%) και το υπόλοιπο στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (20,00%). Στην πραγματικότητα η επιβάρυνση του Κόστους Παραγωγής έχει άμεση σχέση με το κόστος των τελικών αποθεμάτων το οποίο και αυξάνεται. Με αυτό τον τρόπο, έξοδα που θα έπρεπε να βαρύνουν την χρήση και να μειώνουν τα κέρδη, παγιοποιούνται και μεταφέρονται μέσω των αποθεμάτων στην επόμενη χρονιά. Επίσης η επιβάρυνση του Κόστους Παραγωγής με έξοδα των Αποτελεσμάτων Χρήσης παρόλο που φαινομενικά δεν επηρεάζει τα κέρδη χρήσης (όταν δεν υπάρχουν τελικά αποθέματα), στην πραγματικότητα

επηρεάζει τους δείκτες που σχετίζονται με το μικτό κέρδος το οποίο εμφανίζεται μειωμένο.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων οι ορκωτοί ελεγκτές υπέδειξαν και άλλες παρατυπίες, παραβάσεις, αλλοιώσεις των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες δεν αναφέρονταν στο αρχικό ερωτηματολόγιο και καταλαμβάνουν ποσοστό 8,56% του συνόλου των παραβάσεων. Στον τελευταίο Πίνακα 10 παρατίθενται οι λοιπές παραβάσεις ανά κλάδο.

Πίνακας 10: Παραβάσεις για Λοιπούς Λογαριασμούς ανά Κλάδο

Άλλο	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τις %
Κλάδος Μεταποίησης	20	17,86
Εμπορικές Επιχειρήσεις	16	14,29
Κλάδος Τραπεζών	4	3,57
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	1	0,89
Κατασκευαστικές Εταιρείες	34	30,36
Κλάδος Υγείας	6	5,36
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	1	0,89
Εταιρείες Υπηρεσιών	16	14,29
Άλλες	14	12,50
ΣΥΝΟΛΟ	112	100,00

Συμπεράσματα

Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει με κατεύθυνση την δημιουργία και παρουσίαση «ποιοτικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης», είναι προφανές ότι η «αξιοπιστία» των οικονομικών εκθέσεων είναι συχνά ψευδαίσθηση ή μύθος. Υπό αυτό το πρίσμα, η λογιστική απάτη μέσω παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων δυστυχώς είναι μια πραγματικότητα. Με γνώμονα την επιτυχία όλου του οικονομικού επιχειρείν, η αντιμετώπιση του ανωτέρου νοσηρού φαινομένου καθίσταται επιτακτική (Jurinski and Lippman, 1999; Rezaee and Riley, 2009).

Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της λογιστικής απάτης είναι η πρόληψή της. Αυτή δύναται να πραγματοποιηθεί μέσω αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης και ελεγκτικών μηχανισμών από ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου με επαρκή γνώση σε θέματα απάτης (Gerety and Lehn, 1997; Karamanis, 2008; Karagiorgos et al., 2010).

Από την παρούσα έρευνα προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τις πρακτικές και τους τρόπους παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων που ακολούθησαν οι ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς και τις προτιμήσεις που έδειχναν σε παραβάσεις συγκεκριμένοι κλάδοι ή χρονικές περίοδοι. Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας δύναται να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

1 το μεγαλύτερο ποσοστό των σφαλμάτων εντοπίζεται αφενός στις «προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις» και στις «προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία» (αναγνωρίζονται φορολογικά ως έξοδα και επηρεάζουν τα Αποτελέσματα Χρήσης), αφετέρου στις «προβλέψεις για φόρους ανέλεγκτων χρήσεων» και «προβλέψεις επίδικων υποθέσεων» (δεν αναγνωρίζονται φορολογικά). Μάλιστα οι κλάδοι που δείχνουν μεγαλύτερη «προτίμηση» σε αυτήν την κατηγορία παραποιήσεων είναι οι μεταποιητικές και οι Εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ ακολουθούν οι εταιρείες Υπηρεσιών.

- 2 δεύτερο σε συχνότητα εμφάνισης είναι το ποσοστό των σφαλμάτων που καταγράφηκε στα έξοδα. Οι κλάδοι, οι οποίοι «χειραγωγούν» τα έξοδά τους είναι κατά πλειοψηφία, ο μεταποιητικός, ο εμπορικός και έπονται οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις.
- 3 οι αποσβέσεις παγίων έρχονται τρίτες σε συχνότητα εμφάνισης, με ποσοστό πάνω από 50% στον κλάδο της Μεταποίησης, ενώ με μικρότερο αλλά εξίσου σημαντικό ποσοστό εμφανίζονται και στις Εμπορικές επιχειρήσεις και με στις Κατασκευαστικές.
- 4 τέταρτο σε συχνότητα εμφάνισης είναι το ποσοστό των σφαλμάτων που καταγράφηκε στα έσοδα. Μάλιστα οι κλάδοι που χρησιμοποιούν περισσότερο αυτήν την κατηγορία για να παραποιήσουν τις καταστάσεις τους, είναι της Μεταποίησης, οι Εμπορικές επιχειρήσεις, οι Κατασκευαστικές και τέλος των υπηρεσιών.

Επιμέρους αλλά πολύ σημαντικό συμπέρασμα της έρευνας είναι η διαπίστωση ότι τις χρονιές από το 2005 έως το 2007, οι πλειοψηφία των παραβάσεων εντοπίζονται στην προσπάθεια των επιχειρήσεων να μειώσουν τα κέρδη τους και κατά συνέπεια την φορολογική τους επιβάρυνση, ή να ωραιοποιήσουν τους δείκτες προσδίδοντας σταθερότητα στα αποτελέσματά τους και την μερισματική πολιτική τους, επιδιώκοντας άντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο ή τα πιστωτικά ιδρύματα. Από το 2008 όμως, αρχίζουν να αυξάνονται οι παραβάσεις ή παρατυπίες που προσπαθούν να χειραγωγήσουν τον δείκτη ρευστότητας, ενώ το 2009 οι προσπάθειες των εταιρειών επικεντρώνονται στο να μειώσουν τις συσσωρευμένες ζημιές τους για να μην υπαχθούν στα άρθρα 47 & 48 του Νόμου 2190/1920 καθώς επίσης και να βελτιώσουν τον δείκτη ρευστότητάς τους ώστε να πετύχουν καλύτερους όρους χρηματοδότησης καθώς οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι κατά πολύ μεγαλύτερες του κυκλοφορούν ενεργητικού, προσπάθειες οι οποίες κορυφώνονται το 2010, όπου έχουμε και τις περισσότερες αρνήσεις γνώμης από τους Ορκωτούς ελεγκτές.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι και η παρούσα έρευνα έγκειται σε περιορισμούς. Ειδικότερα ο βασικότερος περιορισμός είναι ο περιορισμένος γεωγραφικός χώρος του δείγματος (Ελλάδα) και το χρονικό διάστημα (6 μήνες έρευνα για 5 εταιρικές χρήσεις). Για αυτούς του λόγους προτείνεται επόμενη εμπειρική έρευνα η οποία θα καλύψει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, θα συγκρίνει τα αποτελέσματά της με την παρούσα έρευνα και χρησιμοποιώντας περισσότερο σύνθετες στατιστικές μεθόδους θα εξάγει ένα μοντέλο πρόβλεψης των εταιριών με παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Εν κατακλείδι, η ομαδοποίηση των λογιστικών παραποιήσεων αποτελεί μονόδρομο επιτυχίας, αφού δύναται να συμβάλλει καθοριστικά στον αποτελεσματικότερο έλεγχο των επιχειρήσεων (από τους εξωτερικούς ελεγκτές), στην εφαρμογή αποδοτικότερων μηχανισμών ελέγχου (από τις επιχειρήσεις) και στην δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το «σύγχρονο επιχειρείν».

Βιβλιογραφία

- American Institute of CPA, 2004, *Auditing Standards*, <http://www.aicpa.org>
- Baralexis, S. (2004), "Creative accounting in small advancing countries: The Greek case", *Managerial Auditing Journal*, **19**(3), pp. 440-461
- Carcello, V.J. and Nagy, L.A. (2004), "Client size, auditor specialization and fraudulent financial reporting", *Managerial Auditing Journal*, **19**(5), pp. 651-668

- Carcello, J.V. and Nagy, A.L. (2004), "Audit Firm Tenure and Fraudulent Financial Reporting", *A Journal of Practice & Theory*, pp. 55-69
- Firth, M., Rui, O.M. and Wu, W. (2011), "Cooking the books: Recipes and costs of falsified financial statements in China", *Journal of Corporate Finance*, **17**(2), pp. 371-390
- Gaganis, C. and Zopounidis, K. (2008), *Detecting False Financial Statements: Methodological Framework and Applications*, Klidarithmos
- Gerety, M. and Lehn, K. (1997), "The causes and consequences of accounting fraud", *Managerial and Decision Economics*, **18**, pp. 587-599
- Jurinski, J. and Lippman, E. (1999), "Preventing financial fraud", *Strategic Finance*, **80**(10), pp.64
- Karagiorgos, T. Drogalas, G. Gotzamanis, E. and Tampakoudis, I. (2010), "Internal Auditing as an Effective Tool For Corporate Governance", *Journal of Business Management*, **2**(1), International Science Press, pp. 15-24
- Karamanis, K. (2008), *Modern auditing: theory and practice in accordance with international auditing standards*, Athens
- Kazantzis, Ch. (2006), *Auditing and Internal auditing*, Business Plus, Pireaus
- Merriam Webster Unabridged, 2002, *Financial Statement Fraud*, <http://www.Merriam-WebsterUnabridged.com>
- Pantelidis, P., Drogalas, G., Vitsiou, T. and Kesisi, E. (2011), "Internal Audit and Bank fraud", *ESDO 2011*, Serres, Greece, Conference Proceedings
- Papadatou, T. (2005), *Internal and external control of Joint Stock Companies*, Sakoulas ed., Greece
- Rezaee, Z. (2005), "Causes, consequences, and deterrence of financial statement fraud", *Critical Perspectives on Accounting*, **16**(3), pp. 277-298
- Rezaee, Z. and Riley, R. (2009), *Financial Statement Fraud: Prevention and Detection*, John Wiley and Sons 2nd edition, pp. 102-104
- Schilit, H. (2002), *Financial Shenanigans: How to detect accounting gimmicks & fraud in financial Reports*, New York: McGraw-Hill, pp. 24-25
- Spathis, C. Doumpos, M. and Zopounidis, C. (2002), "Detecting Falsified Financial Statements: A Comparative Study Using Multicriteria and Multivariate Statistical Techniques", *The European Accounting*, 11
- Spathis, T. C. (2002), "Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece", *Managerial Auditing Journal*, **17**(4), pp. 179-191
- Spathis, T. Ch. (2003), "Audit Qualification, Firm Litigation, and Financial Information: an Empirical Analysis in Greece", *International Journal of Auditing*, **7**, pp. 71-85
- Tsaklaganos, A. (2005), *Auditing*, Kiriakidis ed., Thessaloniki, Greece
- Zopounidis, K. (2007), *Creative Accounting: Biggest Scam after the 'Trojan Horse'*, <http://www.economics.gr/articleData/IS/2007/Zopounidis.html>

Παράρτημα

	Κλάδος Μεταποίησης	Εμπορικές Επιχειρήσεις	Κλάδος Τραπεζών	Εταιρείες Πετρελαιο ειδών	Κατασκευ αστικές Εταιρείες	Κλάδος Υγείας	Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	Εταιρείες Υπηρεσιών	Άλλες	Σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ										
Αριθμός εταιρειών ή χρήσεων που ελέγχετε με παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις ανά κλάδο	105	111	5	1	40	11	3	74	23	373
Αναλυτικά αριθμός παραβάσεων ανά λογ.										
Έσοδα	45	35	0	0	31	4	0	15	2	132
Αναγνώριση εσόδων πολύ σύντομα ή αμφισβητήσιμης ποιότητας	33	25	0	0	23	2	0	11	0	94
1. Αναγνώριση εσόδων από υπηρεσίες που δεν έχουν ολοκληρωθεί.	5	5	0	0	20	1	0	6	0	37
2. Αναγνώριση εσόδων πριν την αποστολή των εμπορευμάτων ή πριν την παραλαβή και αποδοχή από τον πελάτη των σταλμένων εμπορευμάτων.	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
3. Αναγνώριση εσόδων ακόμη κι εάν ο πελάτης δεν είναι υποχρεωμένος να πληρώσει π.χ. λόγω ακαταλληλότητας των εμπορευμάτων.	3	3	0	0	0	0	0	0	0	6
4. Πωλήσεις σε θυγατρικές εταιρείες.	7	13	0	0	3	1	0	2	0	26
5. Καταχώρηση εσόδων σε ανταλλακτική συναλλαγή.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Καταχώρηση εσόδων χωρίς αποφορολόγηση	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Υπολογιστικός προσδιορισμός δικαιωμάτων από επιδοτήσεις εξαγωγών, που βεβαιώνονται σε επόμενες χρήσεις και σε διαφορετικά επίπεδα από τα προσδιορισθέντα.	6	0	0	0	0	0	0	1	0	7
8. Παράκληση απεικόνισης μερισμάτων από Συμμετοχές στην χρήση που αφορούν.	5	3	0	0	1	0	0	2	0	11
9. Καταχώρηση επιστρεφόμενων τελών χαρτοσήμου εξαγωγών στη χρήση που εισπράττονται και όχι στη χρήση που βαρύνουν.	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Αναγνώριση ψευδών εσόδων	3	1	0	0	0	1	0	1	2	8
1. Αναγνώριση πωλήσεων χωρίς οικονομική ουσία.	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
2. Αναγνώριση μετρητών που είναι αποτέλεσμα δανειακής συναλλαγής, ως έσοδα.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Αναγνώριση εισοδημάτων από επενδύσεις ως έσοδα από κανονική λειτουργία.	3	1	0	0	0	0	0	1	2	7
4. Αναγνώριση των επιστρεφόμενων ποσών από προμηθευτές ως έσοδα.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Αναγνώριση εσόδων όταν λαμβάνονται μετρητά παρότι παραμένουν οι μελλοντικές υποχρεώσεις.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Καταχώρηση μη δεδουλευμένων τόκων γραμματίων σε πωλήσεις ή διάφορα έσοδα	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Επίσχυση εισοδήματος με κέρδη μιας φοράς	6	4	0	0	6	1	0	1	0	18
1. Αύξηση των κερδών με την πώληση υποτιμημένων περιουσιακών στοιχείων.	6	4	0	0	6	0	0	0	0	16
2. Εισοδήματα ή κέρδη από επενδύσεις, ενσωματώνονται στα λειτουργικά έσοδα ή αφαιρούνται από τα λειτουργικά έξοδα.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Δημιουργία εισοδήματος από την αναδιάρθρωση των λογαριασμών του Ισολογισμού.	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
Μετάθεση τρεχόντων εσόδων σε μεταγενέστερη χρήση	3	5	0	0	2	0	0	2	0	12
1. Δημιουργία αποθεματικών και αποδέσμευση τους ως εισόδημα σε μεταγενέστερη χρονική περίοδο.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Απόκρυψη εσόδων λίγο προτού κλείσει μια συμφωνία εξαγοράς ή συγχώνευσης.	3	5	0	0	2	0	0	2	0	12
Έξοδα	94	54	1	0	46	1	0	22	5	223
Μετάθεση τρεχόντων εξόδων σε μεταγενέστερη ή προγενέστερη χρήση	40	23	0	0	9	1	0	12	2	87
1. Κεφαλαιοποίηση οργανικών λειτουργικών εξόδων.	31	15	0	0	7	1	0	9	2	65
2. Αλλαγή λογιστικής πρακτικής και μετατόπιση τρεχόντων εξόδων σε προγενέστερη χρήση.	5	4	0	0	0	0	0	2	0	11
3. Επιβαρύνσεις χαρτοσήμων συμβάσεων μεταγενέστερης χρήσης.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Δημιουργία πλασματικών εκπτώσεων ή χορήγηση εκπτώσεων σε μεταγενέστερη χρήση από την πώληση.	4	4	0	0	2	0	0	1	0	11
Χρηματοοικονομικά έξοδα που παγιοποιούνται	20	8	0	0	5	0	0	4	0	37
1. Λογαριασμοί Δαπανών πολυετούς απόσβεσης	12	4	0	0	3	0	0	3	0	22
2. Λογαριασμοί Δαπανών νέων επενδύσεων	3	3	0	0	2	0	0	1	0	9
3. Λογαριασμοί Αποθεμάτων	5	1	0	0	0	0	0	0	0	6
4. Μείωση των χρηματοοικονομικών εξόδων και ισότιπη αύξηση με τόκους καθυστέρησης λογαριασμών πελατών, επισφαλών πελατών και καθυστέρημένων γραμματίων.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Αποφυγή καταγραφής στοιχείων του Παθητικού ή εσφαλμένη μείωσή τους	26	21	1	0	28	0	0	5	3	84
1. Αναβολή λογιστικοποίησης υποχρεώσεων, προσαυξημένων τόκων, εκκαθαρισμένων φόρων, εισφορών ασφαλιστικών ταμίων κ.α. εξόδων και σχετικών στοιχείων του Παθητικού ειδικά όταν οι μελλοντικές υποχρεώσεις συνεχίζουν να παραμένουν.	15	15	1	0	6	0	0	2	0	39
2. Μείωση υποχρεώσεων με την αλλαγή λογιστικών υποθέσεων.	4	2	0	0	1	0	0	1	1	9
Υπερτιμολογημένα έξοδα	7	4	0	0	21	0	0	2	2	36
Μετάθεση μελλοντικών εξόδων στην τρέχουσα χρήση ως ειδικές χρεώσεις	8	2	0	0	4	0	0	1	0	15
1. Αντικανονική διόγκωση ποσού που περιλαμβάνεται στις ειδικές χρεώσεις.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Αντικανονική απόσβεση τρεχόντων δαπανών έρευνας & ανάπτυξης κατά τη διαδικασία μιας εξαγοράς.	3	1	0	0	1	0	0	1	0	6
3. Επιβάρυνση της τρέχουσας χρήσης με discretionary expenses (μη υποχρεωτικά έξοδα τα οποία είναι στα βιβλία αλλά δεν έχουν πραγματοποιηθεί).	5	1	0	0	3	0	0	0	0	9
Αποσβέσεις Παγίων	99	42	0	0	21	3	0	11	0	176
1. Χρησιμοποίηση μικρότερων ή μεγαλύτερων συντελεστών από τους συντελεστές του Π.Δ.100/98	23	13	0	0	6	1	0	1	0	44
2. Μεταβολή της μεθόδου απόσβεσης	20	6	0	0	2	1	0	2	0	31
3. Καταλογισμός μεταβαλλόμενου σε κάθε χρήση ποσοστού των συνολικών αποσβέσεων στο κόστος παραγθέντων	11	5	0	0	2	0	0	1	0	19
4. Μη υπολογισμός αποσβέσεων ενός Παγίου σε μία ή περισσότερες χρήσεις	20	9	0	0	5	1	0	4	0	39
5. Υπολογισμός ή μη πρόσθετων αποσβέσεων του Άρθρου 15 Ν1892/1990 ή άλλων νόμων	13	4	0	0	4	0	0	1	0	22
6. Χρησιμοποίηση μικρότερων ή μεγαλύτερων συντελεστών πρόσθετων αποσβέσεων από τους καθορισμένους	12	5	0	0	2	0	0	2	0	21
7. Χρησιμοποίηση άλλοτε της τιμής κτήσης και άλλοτε της αναπροσαρμοσμένης αξίας των εγκαταστάσεων για τον υπολογισμό των αποσβέσεων	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Προβλέψεις	161	134	2	0	40	5	4	78	14	438
1. Για υποτιμήσεις στοιχείων του Ενεργητικού, όπως για επισφαλείς, επίδικες, σε καθυστέρηση απαιτήσεις και διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές, για ζημιά από αναπόσβεστα πάγια, για ενδεχόμενες απώλειες από επίδικες φορολογικές απαιτήσεις του Δημοσίου.	37	31	2	0	8	3	3	20	7	111
2. Για οφειλόμενους φόρους ή προσαυξήσεις	57	53	0	0	18	2	1	21	4	156
3. Για αναλογούντα και μη εκκαθαρισμένα έσοδα εξαγωγικής δραστηριότητας.	10	0	0	0	0	0	0	0	0	10
4. Για αποζημίωση προσωπικού	53	47	0	0	12	0	0	34	3	149
5. Αντιλογίζονται πραγματικές προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων προηγούμενης χρήσης	4	3	0	0	2	0	0	3	0	12
Αποθέματα	34	16	0	0	11	0	0	0	0	61
1. Υπερτιμωμένη τιμή μονάδας με αποτίμηση σε τιμές πώλησης ή τιμές πώλησης μειωμένες κατά ένα ποσοστό κέρδους	11	4	0	0	5	0	0	0	0	20
2. Υποτιμωμένη τιμή μονάδας	3	2	0	0	1	0	0	0	0	6
3. Απεικόνιση απαξιωμένων υλικών και παράλειψη διαγραφής τους	12	5	0	0	3	0	0	0	0	20
4. Αποτίμηση μεταχειρισμένων προϊόντων στην τιμή των καινούργιων	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
5. Εμφάνιση στα αποθέματα εμπορευμάτων τρίτων	2	1	0	0	1	0	0	0	0	4
6. Αλλαγή της μεθόδου απογραφής	5	4	0	0	1	0	0	0	0	10
Κόστος Παραγωγής	8	2	0	0	0	0	0	0	0	10
1. Επιβαρυνόμενος με έξοδα πωλήσεων	5	1	0	0	0	0	0	0	0	6
2. Έξοδα αδράνειας – διακοπής λειτουργίας του εργοστασίου που επιβαρύνουν τα Α.Χ.	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
Λογαριασμοί που εμφανίζονται στο Ενεργητικό ενώ έπρεπε να βαρύνουν τα Α.Χ.	59	17	0	0	25	0	0	14	13	128
1. Χρεώστες διάφοροι	15	6	0	0	8	0	0	5	3	37
2. Ελληνικό Δημόσιο	11	5	0	0	6	0	0	3	1	26
3. Δαπάνες επίδοσης χρήσης	7	2	0	0	4	0	0	3	6	22
4. Διάφοροι χρεωστικοί λογαριασμοί	6	2	0	0	3	0	0	2	2	15
5. Προκαταβολές πωληθέντων	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Προκαταβολές φόρων	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Πάγια	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
i) Παράλειψη καταγραφής ή διαγραφής απαξιωμένων περιουσιακών στοιχείων.	9	1	0	0	2	0	0	0	1	13
ii) Πάγια υπό εκτέλεση	2	0	0	0	2	0	0	1	0	5
iii) Βελτιώσεις και Προσθήκες Παγίων	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
8. Έρευνες-Μελέτες-Λοιπές Δαπάνες	6	1	0	0	0	0	0	0	0	7
Πραγματική αξία συμμετοχών σε επιχειρήσεις-χρεόγραφα	22	4	0	1	0	0	0	0	2	29
Άλλο	20	16	4	1	34	6	1	16	14	112
Προυποθέσεις εφαρμογής άρθρου 47 & 48 ν. 2190	9	10	0	1	4	4	1	5	9	43
Ρευστότητα	11	6	0	0	7	2	0	11	2	39
N. 3371/05	0	0	4	0	0	0	0	0	0	4
Δέσμευση χρημάτων για προσωπικές ενγυήσεις	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
TAMEIO	0	0	0	0	23	0	0	0	0	23
Προκαταβολές πελατών που εισπράττονται από τους υπαλλήλους	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2